

Ondra: Ondřej J. Sekora (1931–2004), syn O. S., v roce 1944 mu ještě nebylo 14 let a nemusel tedy podle Norimberských zákonů nastoupit spolu se svou matkou Židovkou do koncentračního tábora. (V dospělosti publicista a překladatel.)

Nový: Karel Nový (1890–1980), spisovatel a novinář.

Wišo: Jaromír Wišo (1909–1992), postimpresionista.

16. X. V deset hodin jsem nastoupil. Ondra podle úmluvy se se mnou krátce rozloučil a zmizel. Když jsem se po něm ohlédl, už byl pryč. Říkal jsem mu při rozloučení jen: „Tak, Ondro, jak jsem povídal!“ Myslíl jsem, že se má dobře přičinit, ale on už jistě myslel na naši mužskou úmluvu a rychle se po políbení otočil. — Dlouhá fronta čekala na přijetí. Sluníčko krásně svítlo a hned se ke mně hlásili známí. Já jsem se přihlásil k Ing. Brichtovi. Přišel poplach s velkým ostřelováním. Jako mizivé tečky letěla velkou rychlostí letadla zanechávající za sebou dlouhé pásy sražených par. — Ležím s prof. Havránkem, dr. Hansrem a Slávkem Nedomou. Přihlásil se ke mně spisovatel Nový a malíř Wišo. Den rušně uběhl, ale v noci jsem pro světlo téměř nespal. Mohli jsme již psát první lístky.

17. X. Poprchá, záchody jsou zatopeny, hovořím hodně s Novým, u prohlídky jsem dostal A. — Lidé, kteří se na nás dívali ze silnice, byli postupně odehnáni a nakonec začali kolem jízdního projíždět tramvajemi, jen proto, aby mohli zamávat do pootevřených dveří, anebo aby z jedoucí tramvaje vyhodili balíčky do trávy. Vojáci někdy balíčky sbírali. Zatímco jsme se včera procházeli jízdní, je dnes vycházení z budovy zakázáno! Někteří mají s sebou knížky, které mají vytrvat na dlouho. Jeden (spisovatel Nový) má s sebou bibli, dr. Hanser má s sebou maďarštinu. Máme tu jednoho mladíka se strašně smutným obličejem, chodíme se dokonce v úžasu na něj dívat. Noc už byla klidná. Ale velké množství lidí těžce kašle — a večer, když se lidé ukládají, lámou se dřevěná lůžka.

18. X. Máme jen jeden vodovod pro tisíc lidí. Myjeme se v šálcích na jídlo. — Házení balíků z tramvají, říká se mu „letecký přísun“, začalo už po šesté hodině, ale asi o půl osmé nastoupili do tramvají strážníci a vyhazování balíků zamezili. Jsem velmi rád, že jsem si zakázal nějaké návštěvy. Nesnesl bych to, i tak mi to trhá nervy. Později nedovolili

snad ani jezdit, protože tramvaje byly značně prázdné. — Vyvolávají nás už podle různých zaměstnání. — Začaly chodit balíčky poštou. Dávaly se na poštu č. 11 a odtud šly za hodinu za dvě do jízdárny. Nejvíce dostal Sirotek. Už ho všichni ke každé poště volali sami. Také jsem dostal balíček a při volání jména se ke mně přihlásil Veris. — Zabalili jsme a odevzdali kufry. — Noc v šatech. — Hlasatelé ohlásili návrh, abychom se sebrali na dar pošťákům, sebralo se 5.700 K, potom žádali, abychom se složili na nějaké jídlo vojákům, kteří nás budou doprovázet.

Veris a Schupo

19. X. Vstali jsme v půl třetí. Protože se nikdo nepouští ven, močí lidé na zeď jízdárny vedle vojáků u vrat. Dlouho jsme se řadili. Ve čtvrt na sedm jsme došli pochmurným pochodem na dejvické nádraží. My jsme se náhodou dostali do druhé třídy. Přes dvě hodiny jsme stáli v Dejvicích, ve čtvrt na jedenáct jsme opravdu vyjeli z Prahy. Ale to čekání nás nemrzelo, docela pěkně se nám sedělo, na čekání jsme byli zvyklí a byl jsem rád, že jsme z prachu ven. Na nádvoří jsme se dověděli, že se jede směr na Vratislav. Na stanicích nás hlídají policisté Schupo (Maďaři a Chorvati) a Todtovci s puškami. V Ústí nad Orlicí nám lidé a dělníci dávali cigarety. — Noc byla dost nepříjemná. Mnoho se stálo. Každou chvíli se hádal jiný cíl cesty. Jedna část vystoupila v Klettersdorfu s Verisem a Karlem Novým.

Schupo a Todtovci

20. X. My jsme jeli dále a asi o půl deváté jsme přijeli do Gross Steinu. Překvapila nás překrásná krajina, uvítali nás ruští zajatci a francouzští dělníci. Nastal průvod s ranci. Dlouhý ke kasárnám. Pak útěk do úkrytů před lijavcem. Nový nástup. Ještě dobře, že nám dovolili se schovat. Další pochod na druhý konec proponovaného letiště. Už jsem padal pod tíhou. Ale ubytování jsme tak hned nebyli. Teprve před soumrakem jsme se Slávkem zahájili útok na desky a šli jsme si přikrýt prázdnou podlahu jednoho baráku, která ještě nebyla pokryta zavazadly. Havránek a Slávek nosili zavazadla, tak jsme šťastně zachránili místo pro sebe, udělali

Veris: Jaroslav Veris (1900–1983), malíř.

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

Veris a Schupo

Schupo a Todtovci

z kufrů uličku a položili se na prázdnou zem. Byl to den velikého vypětí a únavy, usnul jsem těžce.

Havránek a Schupo

21. X. sobota Probudil jsem se příliš časně. Tlustoch a jedlík Erban hrozně chrápal a dveře, vlastně vrata, příšerně vrzala. Dali jsme se tu a tam do nějakého skládání materiálu, desek apod., potom do kopání protileteckých zákopů. K obědu jsme dostali jen trochu polévky, k večeři kousek salámu. Poslal jsem si prvního kluka pro známky do vesnice. Mají nás na dozor dva letci, kteří na nás koukají jako na oběti a ničím nás neobtěžují. Zavádí se jakási samospráva, ale lidé se mezi sebou dost hádají! Večer, na latríně, jsem se dověděl, že můj Ondra hodně plakal, když se se mnou rozloučil. S trudnými pocity jsem se ukládal ke spánku. Deky pod sebe máme společně s Havránkem. Dnes byly Ondrovy narozeniny.

Havránek a Schupo

22. X. neděle Už jsem spal trochu déle. Jsem vedoucí naší skupiny: Havránek, Sekora, Nedoma, Košler, Erban, Johanis, Wladarczyk. Zdá se, že všichni jsou hodní lidé. Tlustoch a jedlík dnes chrápal velice mírně a praví, že už snědl všechny zásoby. — Pracuje se, ale jen jak kdo chce. Je deštivo a hrozně blátivo.

Dodatek ke 20. X. Jak jsme vystoupili z vlaku, viděli jsme tempo, jakým pracovali Rusové. „To se musíme naučit!“ bylo heslo. Později u kasáren a zajateckého tábora, když jsme stáli v množství, volali na nás, abychom jim schovávali špačky cigaret na určité místo, odkud si je dávali přinášet.

V neděli odpoledne nám oznámili rozdělení naší samosprávy, určili lékaře, poštmistra a tak dále. Dělali jsme si poličky.

Havránek a Schupo

23. X. pondělí První den práce. Jenže jsme zabloudili a na místo práce vzdálené dvacet minut jsme nastupovali po cestě dvě a půl hodiny dlouhé. Uhlazovali jsme písek — a rozhazovali — na letišti. Byl to skvě-

lý pohyb na zdravém vzduchu a později jsem se přihlásil do 20 silných mužů na přehazování kolejnic. To byla práce ještě příjemnější a rušnější! — Je mi stále tepleji a tepleji. — Změřil jsem, že každý z nás máme do šířky 63 cm místa.

24. X. úterý Pracujeme na témže místě. Viděli jsme už třetí překrásné hejno hus na tahu. Jsme všichni náramně spokojeni a jsem tu mnohem raději, než bych byl v Praze, kdybych tam musel chodit do továrny. Vojáci s námi zacházejí s velikými ohledy. Ovšem o naše ubytovací poměry je postaráno co nejhůř. Nemáme postelí, umývárny, nemáme ani místo ani světlo. Večer bez světla je velice obtížný. Musím zase večer na procházku s Havránkem, abych vydržel spát až do rána a nebyl buzen dupáním čuralů a práskáním dveří! (3. dopis)

Kolem tábora hoří ohýnky kuchařů amatérů.

25. X. středa Pod mrakem, zase chladněji. Jsme opět v „rup-koloně“, nyní „ohřívárně“. Dnes letěla hejna hus pokaždé skoro přes nás. — Lidé v baráku se už méně hádají. Mnozí už si udělali palandy. Zvláště střední barák se už dobře zařídil. Mám strach, zda jsem se nenachladil. (4. dopis)

Před spaním byl lidový soud. Několik mladíků se toulalo kolem tábora v lesích, byli chyceni vojáky a přivedeni pod bodákem do tábora. Dva byli vůbec přes celé dva dny v Oppelu. Vedoucí baráku jim vyčinil, u ostatních povstalo rozhořčení proti provinilcům ze strachu, že by mohly přijít represálie. Když mladíci odcházeli, dostali bití, facek, pohlavků a kopanců. Ovšemže každý byl pro jiné řešení stejného stanoviska a tak hádky, které už pohasly, zase se rozbujely. — Smutný mladík Kraus, který o sobě říká, že je nemocný nervově, duševně a že má dýchací cesty a zuby v nepořádku, se snad proti své vůli vzpružuje. Přišel velice špatně vypraven. Na jídlo má nádobku od lepidla a umyvadlo, místo potravin si s sebou vzal knihy, které mu potom kamarádi pomáhali vyházet z vlaku a na sobě má jen tenké černé kalhoty. Ale i u Turkovy

kolony je jeden melancholik, nějaký JUDr., který chodí a uhlazuje písek stále jen nám.

26. X. čtvrtek Dnes jsem se já zamotal do rozepře. Jakýsi advokát dr. Fröhlich se tu jen potlouká, nastupuje pozdě, předčasně odchází, zatímco my nemáme čas se oholit, napsat si dopisy, vždyť i já svůj deník píši na tyči zapíchnuté v písku vedle kolejí využívaje přestávek. Tohoto Fröhlicha napodobili a překonali kluci Knorr a Kozák a dnes vůbec nenastoupili. Chtěl jsem proti tomu vystoupit, skoro všichni byli se mnou v názoru, že i my bychom si mohli někdy udělat čas a nedělat ty hloupé těm chytrým. Ale když se proti mně jeden vykasal, nepřispěl mi nikdo na podporu a nechali ještě druhé dva proti mně se přidat. Už nebudu nikdy proti ničemu protestovat. — Je dnes nádherný slunný den. (5. dopis) — K večeru jsme nosili kolejnice. Kolem tábora vyrostlo množství amatérských pecí, umělých kamínek, na kterých se peče a vaří. Začal jsem dělat karikatury.

27. X. pátek Začali jsme pracovat na jiném místě, upravujeme kolejnice, nabíráme hlínu a vysypáváme. Jsem trochu nachlazen. (6. dopis) Všechny světnice už změnily svou tvářnost, nadělaly se palandy, postele, jeden samotář si udělal u dveří kóji, kde si zrobil i stoleček a popíjí tam kávu z čajového hrníčku. Dostal jsem první dopis od Lídy.

28. X. sobota Měníme zase místa práce, nakládáme hlínu, vozíme vozíky a kopeme jámy pro kabely. Už zase poprchá. Už jsem poznal kouzla postele na tvrdém, hlavně když se mohu zakrýt a když mne moji sousedé zahřívají. Dnes jsem se ráno vůbec nemyl, teprve v poledne. V poledne jsem dostal dopis z Klettersdorfu od K. Nového. Odpověděl jsem mu. (7. dopis) Večer jsem už usnul o půl deváté. Ovšem moji sousedé museli jít spát se mnou, protože máme pod sebou společný podklad.

Lída: Ludmila Sekorová, roz. Roubíčková (1899–1980), druhá manželka O. S., pocházela z rodiny židovského obchodníka a sklenáře v Dobříši.

29. X. neděle Začínají se mi zdát příjemné sny. Je pracovní den. Na nádvoří už se přivezly pro nás truhlíky a věšáky, deky, dělá se vodovod, ba musili jsme balit, že prý nám udělají postele. Ale neudělali. Pracuji jen jednou rukou, levá mi bolí, namohl jsem si sval v zápěstí. Práce nijaká, odpoledne jsem si opravdu hodil šlofíka na pryčně a potom jsme si udělali s Havránkem a Slávkem výlet do Gross Steinu. Táborem putují pověsti, že se poštmistr o naše balíky nestará, ty že putují kdesi po letiš-tích atd. Dopoledne přišla za námi na rozhovor dvě děvčata ukrajinská z Kamence Podolského, jedna 16, druhá 17 let. Obě byly přede dvěma lety vzaty pracovním úřadem a komandovány přímo do Gross Steinu. Obě už umí německy. Co je to Češi, to nevěděly. (8. dopis)

30. X. pondělí Všechno čeká na balíčky, teprve málo se jich rozdalo. Profesor Smékal jezdí pro nás nakupovat. Sbíráám na poli syrové topi-nambury a krájím si je jako ovoce. — Měli jsme brzo novou práci na kladení kabelů hotovou a rozděľávali jsme si pěkný oheň z klestí a kůry z lesa. (9. dopis) Tloušťík Erban se docela vžil do tábora. Má pro to dobrou náturu. Všude jen postává, dá se vyhodit, dá si vynadat, aniž se urazil, lžici má stále připravenou, je pořád kolem kuchyně, nic nedělá a ač je největší jedlík, je syt. Smutný občan Valdemar Kraus se odstěhoval do druhého baráku. Dal jsem si ukázat jeho místo. „Zde, co je ten stůl. Až se stůl večer odstaví, ustelu si na jeho místě.“ — Do baráku přibyla kamínka, ale přibylo jen kouře, strašný průvan, málo místa. Tyto řádky píšu s deníkem na kufru jako psacím stole. (Okusil jsem topinambury.)

31. X. úterý Hážeme hlínu do vozíků. Musíme pracovat víc, lokomotiva nám vozíky přivazí a odváží. V poledne jsme pro déšť odešli dříve. Ruka mne stále bolí a vrzá mi v poraněném svalu. V táboře se rozšířila zpráva, že herec Šmeral, který zůstal v jízdnárně, když jsme odcházeli — stále o něco jednal — že je v jízdnárně dosud. Otážeme se domů. Dostal

Šmeral: Vladimír Šmeral (1903–1982), před válkou člen Burianova Děčka a Osvobozeného divadla, za války Městských divadel pražských. Proslulá byla jeho kultivovaná dikce.

jsem už třetí psaní z domu a průvodku bez balíku. Někteří naši lidé, kteří po vracejících se vojácích poslali domů peníze a potravinové lístky, dostali nyní odpovědi, že buďto dopisy přišly bez peněz nebo bez lístků, nebo vůbec nedošly. To byli asi ti lidé, kteří odjíždějícím vojákům volali bouřlivě na pozdrav. Museli jsme si lehnout s čepičkami na hlavách, takový je tu u dveří hrozný průvan.

1. XI. středa Leje jako z konve, země čvachtá pod nohama, vody všude plno. Prozatím jsme nevyšli ven do práce. Sedíme doma celé dopoledne. Mnozí už shodili svoje různé plnovousy, které si dali růst, jiní si je trochu zušlechtili, ale jiní zase vousy nechali a vypadají jako strašliví zálesáci. Náš vedoucí Papež včera řekl, že Lehmann, vedoucí O. T., zase nachytl tři naše lidi v Gogolině, jednoho dokonce „pacienta“. Odpoledne jsme trochu pracovali a pak jsme měli „apel“ vedoucího stavby. Oznamil nám, že jsme na úrovni dělníků Poláků, Francouzů atd., že budeme pojištěni, a co nás nejvíc potěšilo, že neřadí, kteří budou na náš účet dělat hlouposti, budou vymýceni. Obávali jsme se, že budou chtít, abychom všichni nesli odpovědnost a represálie za jednoho. — Večer jsem byl poprvé v hostinci. Tam se ke mně přihlásili společníci z tábora a nestačil jsem kreslit všem na lístky „na památku“. Ale dařilo se mi to.

2. XI. čtvrtek Nakládáme stále u silnice kamenitou hlínu do vozíčku. V poledne jsem si poprvé šel podruhé pro oběd. Dostal jsem hromadu bramborů a mrkev. Dostal jsem také první balíček — aspiriny. Odpoledne, přestože mi ruka velmi vrže, se mi už dobře a bez ustání nabíralo. Večer jsem byl rád, že jsem měl uschované brambory. Dostali jsme první peníze za práci, 30 marek zálohy. Zajímavé jsou tu nádoby na jídlo. Kastrolky, pánvičky s držadlem, pánvičky s uchy, někdo si bere příkrm prostě do pokličky, brambory na loupačku se berou namnoze do čepice.

3. XI. pátek Zase nakládáme hlínu, máme nejhorší kus s kamením.

Dostali jsme partnera, jednoho mladíka, ale ten vůbec nic nedělá. Ozývají se vůbec hlasy, že jsme měli být seskupeni podle stáří, protože ti mladíci nestojí za nic a dospělí se musí dít za ně. Slávek a Havránek dostali už balíky. — Kamínka, která jsme do našich baráků dostali, už několik dní topí, ale už začínají strašně kouřit, jak se už zanesla. — ~~Večer jsem byl poprvé v hostinci. Když se o mně dověděli, brzy jsem~~ Byl jsem velmi otráven myšlenkou, že tak dávno odeslaný balík nedostávám. Šel jsem k lékaři s rukou. Dr. Kubát řekl, že mám zánět šlachového pouzdra, proto to tak vrže, a dal mi na to ichtyolovou mast a obvaz. V poštovním baráku jsem potom zjistil, že v poslední zásilce mám přece jen balík. Různé pocity zklamání, pak uspokojení mne tak rozrušily, že jsem si musel vzít o jedenácti hodinách prášek, abych usnul.

4. sobota Malér. Oznamili nám, že budeme pracovat 10 hodin venku bez návratu domů, jen na půl hodiny přestávku ke snědení polévky. Promrzl jsem hodně, zvláště ve frontě na polévku. Večer musíme zakročovat proti čuralům, kteří chodí močit hned před barák. U baráku č. 2 je vysoko naplněná příkopa močí hned u dveří. Dokonce prý tam včera namočili do dvou konví. Inženýr Pelikán, chmurný a mrzutý člověk, nabídl svému sousedu Havránkovi jako projev důvěrné úsluhy, aby také močil do jeho plechovky. Dostáváme brambory na loupačku neloupané. Advokát dr. Fröhlich doporučuje, abychom je jedli tak, jak jsou, ze 7 důvodů:

1. Když jsme si jako malé děti kupovali pečené brambory od kaštanářů, tak nám velice i se slupkou chutnaly.
2. Když máme brambory se slupkou, dostaneme více do žaludku.
3. Brambory tak lehce nevystydnou.
4. Ušetříme si tím nehty.
5. Se slupkou sníme písek a to podporuje trávení.

6. Ušetří se. Nemusí se po jídle vyhazovat slupky.

7. Je to hygieničtější, protože se potom nemusí vyplachovat esšálek.

5. XI. neděle Lidé nejsou příliš nadšeni spacími pytli, ač předtím dobře sloužily. Zjistilo se, že se v nich nashromažďují prdy z celé noci a větrání jde právě k nosu. — Za krásného počasí jsme pracovali dopoledne. Odpoledne jsem namaloval první obrázek do svého památníku. Měl jsem sice nový balík, ale nesáhl jsem na něj a šli jsme na krásnou vycházku do slunečného kraje. Ta chvíle mimo tábor byla pohádková. — Na pracovišti nám nabídli, že bychom mohli udělat 9 vozíků za den a pak jít domů i třeba dříve. Ale my sotva uděláme 5. Zjistil jsem, že se mi dělá revmatický kotník na pravé noze. — Jsem už dost unaven — Erban nosí veliké nůše krásných hřibů. Včera je dělal a byly velice dobré.

6. XI. pondělí Zase celý den v práci. Ale nádherný den. Udělali jsme 5 vozíků. Nikdo se nepřihlásil na 9. Chápu, proč náš společník pracuje tak ledabyly. Byl po maturitě vzat do továrny, kde býval 12 hodin denně. Je silný, dovede za chvíli udělat hodně, ale v přestávkách je úžasný. Můj soused, dělník z Kladna, Skuhrovec, mne učil zacházet lopatou, hlavně nabírat.

7. XI. úterý Zima. Dali jsme se do práce takovým tempem, abychom se zahřáli, že jsme měli do oběda 5 vozíků. Odpoledne se spustil liják a šli jsme domů.

8. XI. Sněží. Poznáváme to ovšem ve tmě při mytí venku jen podle toho, jak nám dopadají vločky na tvář. Pak přišel déšť a zůstali jsme do půl osmé v barácích. Pak v dešti na letišti a tam jsme zůstali asi půl druhé hodiny v dešti, aniž bychom pracovali, než jsme šli domů. Ani odpoledne jsme nestáli za nic. Bolí mne velmi svaly. Večer donesli po-

stele, zítra se budou ve dvou třetinách baráku skládat. Inženýr Mezera si u lesíku na vozičkách zlomil nohu. Měřili jsme si ~~vozičky~~ postele a těšili se, jak se na těch 80 cm šířky budeme rozvalovat. — Večer mi Mařík přinesl velký 15kg balík.

9. XI. čtvrtek Na pracovišti jsme postavili boudu a pokoušeli se postavit finský stan. Selhalo to. V baráku postavili do polovičky postele, vypadá to jako králikárny a vznikla tam hned veliká spousta hádek. ~~Barák je zase~~ Tábor je zamořen spoustami bláta, cesta k vodovodu, k poště v naprosté tmě, to je stálé padání do tůní bláta.

10. XI. pátek S velikánským Rusem, ohromným chlapem, jsme jeli s volským potahem odvést finské stany na nové pracoviště, začátek rozjezdové dráhy. Za vichru a chumelenice jsme postavili aspoň dřevěnou boudu. Cesta domů byla nekonečná. Našel jsem doma 5 rekomando balíčků od Lídy.

11. XI. sobota Nastupovali jsme na nové stanoviště po zasněžené trávě. Někteří hoši dostali do práce dřeváky — polobotky. Lepily se jim na to hory sněhu. Finská bouda byla konečně postavena. Zbavovali jsme okolí dráhy betonového povlaku. Večer zima a všichni jsme začali toužit po svém tmavém brlohu v baráku. Stáváme se skromnější. Stačila by nám dřevěná postel s kousíčkem místa vedle, nejtěsnější tramská chata. Když nám oznámili, že bude zítra celá neděle volná, jásalí jsme jako před velikým svátkem. Jeden kolega, když se kritizovaly větrné latríny, se zanicením se rozpovídal: „Páni, až bude po válce, tak si vezmu asi pět cigaret, půjdu doma na záchod, a budu tam sedět celou hodinu!“ — Havránek si šel pro prádlo, které si dal vyprat u místní pradleny. Už mu nechce prát. Že prý jsou o tom ve vesnici řeči. To už jsme se doslechli, že zdejší obyvatelé byli upozorněni, aby s námi neměli žádných styků. Jsou tu původně Poláci, minulou neděli nám jedna žena ukazovala, že sestra je

„bei der kaplička“, ale za žádnou cenu nechtěla začít mluvit po polsky, ač naší češtině porozuměla. Nemají prý dovoleno mluvit polsky. Děti mluví jen německy. — Večer přišlo veliké překvapení. Prý se v neděli pracuje. Radost byla zkažena.

12. XI. neděle Je to hrozné, do jakého stavu se dostávají naše šaty. Už si svazuji nóbl zimníky kolem pasu provazem, aby víc hřály, voskované kabáty se hrozně trhají. Už nikdo nevypadá po pansku. I dr. Fröhlich má kalhoty svázané dole provazem. Našemu táboru se říká „Háchovno“. Už několika lidem praskly řemínky ze včerejších bot. — Je pěkná neděle, škoda, že ji celou ztrácíme v táboře domácími pracemi. — Máme tu dvojici bratrů Ulrychů. Ač jsou Němci a česky dobře neumí, mluví mezi sebou jen česky. Jedině, když se jednou pohádali, míchali do toho slova německá. — Košler, violista z Národního divadla, opět hrál v kostele na varhany, ale brzo potom se dověděl, že už tam hrát nemůžeme. Styk s ostatními se stále ztěžuje. — Zapomněl jsem poznamenat, že se lidé, u kterých Havránek pral, hrozně divili, že si balil prádlo do papíru. Papír už dlouho neviděli. Ostatní na práci po nás chtěli, abychom jim od nás opatřili dopisní papíry a obálky.

13. pondělí Pracujeme zase u rozletové dráhy. Nakládáme vozičky. Naši lidé si začínají se zajatci vyměňovat, dávají chléb, dostávají prstýnky, špičky nebo tabatěrky, od pracujících Ukrajinců nebo Poláků jejich pěstovaný tabák. — V táboře se vyskytlo v místech, které je zamořeno plyny, „prošli jsme stratosférou“. — U dveří máme velikou zimu. Chceme nějakou zástěnu. Dostal jsem bohatý balík od Boženky.

14. úterý Když jsme se vrátili večer z práce, našli jsme doma nejen zástěnu, ale i postele. Dal jsem nerad Havránkovi hořejší postel a zdrčen jsem ulehl ve spodní, zničen děsnou námahou, jakou mi dalo otáčení a jakýkoliv pohyb v dolní posteli. Řekl jsem si, že se splnily sny

Boženka, Božka: Božena Skybová, roz. Sekorová (1902–1985), sestra O. S., učitelka, manželka MUDr. Martina Skyby – ředitele sanatoria v Jevíčku.